

Педагогічні умови формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності

Лі Хунмей¹

Опубліковано	Секція	УДК
20.02.2025	<i>014 Середня освіта</i>	<i>378.011.3-057.87:78.09] :005.336</i>

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15038611>

Анотація. У статті розглянуто проблему підготовки конкурентоспроможних фахівців мистецького спрямування, здатних до вільного самовизначення та самореалізації в майбутній професії. З'ясовано, що наразі існує соціальний запит на фахівців з високим рівнем професіоналізму, творчої активності, гнучкості та адаптивності, що актуалізує проблему готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в нових соціально-економічних умовах. Визначено, що ефективність реалізації зазначеної проблеми у змісті фахової підготовки студентів має забезпечуватися комплексом педагогічних умов, які створюють сприятливе художньо-творче освітнє середовище для успішності перебігу процесу формування досліджуваного феномена. Проаналізовано сутність поняття «педагогічні умови» в науково-педагогічному дискурсі; виявлено специфічні ознаки окресленого педагогічного явища; визначено, що педагогічні умови як складові цілісного освітнього процесу мають системний характер, узгоджуються із усталеними педагогічними закономірностями та принципами й містять сукупність засобів педагогічного впливу на студентів у контексті формування в них готовності до творчої музично-виконавської діяльності. З урахуванням цієї позиції було обґрунтовано наступні педагогічні умови: активізація здатності студентів до творчої діалогічної взаємодії у процесі ціннісного осмислення музично-виконавської діяльності; оволодіння студентами інтегрованою системою мистецьких знань із застосуванням мультимедійних засобів навчання; створення сприятливого художньо-творчого середовища для активізації саморозвитку особистості та її самореалізації в музично-виконавській творчості. У результаті теоретичного аналізу було доведено, що комплексне застосування висунутих педагогічних умов має позитивно вплинути на процес формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності.

Ключові слова: педагогічні умови, готовність, художньо-творче освітнє середовище, студенти факультетів мистецтв, музично-виконавська діяльність.

¹ Лі Хунмей, аспірантка факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0001-6948-2242>.

Pedagogical conditions for the formation of students' readiness for creative music and performance activities

Annotation. The article deals with the problem of training competitive art professionals capable of free self-determination and self-realization in the future profession. It has been found that there is currently a social demand for specialists with a high level of professionalism, creative activity, flexibility and adaptability, which actualizes the problem of readiness of students of art faculties for creative music and performance activities in the new socio-economic conditions. It is determined that the effectiveness of the implementation of this problem in the content of professional training of students should be ensured by a set of pedagogical conditions that create a favorable artistic and creative educational environment for the successful course of the process of formation of the studied phenomenon. The article analyzes the essence of the concept of «pedagogical conditions» in the scientific and pedagogical discourse; identifies specific features of the outlined pedagogical phenomenon; determines that pedagogical conditions as components of a holistic educational process are systemic in nature, consistent with established pedagogical laws and principles, and contain a set of means of pedagogical influence on students in the context of forming their readiness for creative music and performance activities. Taking into account this position, the following pedagogical conditions were substantiated: activation of students' ability to creative dialogic interaction in the process of value comprehension of music performance activity; mastering by students of an integrated system of artistic knowledge with the use of multimedia teaching tools; creation of a favorable artistic and creative environment for activating self-development of the individual and his/her self-realization in music performance creativity. As a result of the theoretical analysis, it has been proved that the integrated application of the proposed pedagogical conditions should have a positive impact on the process of forming the readiness of students of art faculties for creative music and performance activities.

Keywords: pedagogical conditions, readiness, artistic and creative educational environment, students of art faculties, music and performance activities.

Вступ

У сучасних умовах демократизації суспільних процесів в Україні та в світі особливо гостро постає питання підготовки конкурентоспроможних фахівців у різних ланках системи вищої освіти й мистецької освіти, зокрема, здатних до вільного самовизначення в майбутній професії. Соціальний запит на фахівців мистецького спрямування з високим рівнем професіоналізму, творчої активності, гнучкості та адаптивності, готовності до професійної діяльності в цілому, актуалізує проблему готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в нових соціально-економічних умовах. Інтенсивність та ефективність реалізації зазначеної проблеми у змісті фахової підготовки студентів факультетів мистецтв забезпечується комплексом педагогічних умов, які створюють сприятливе художньо-творче освітнє середовище для досягнення поставленої мети. Це актуалізує важливість та доцільність обґрунтування педагогічних умов формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності, що й окреслило вектор даного дослідження.

При студіюванні наукової літератури із поставленої проблеми нами було виявлено, що в науково-педагогічному дискурсі педагогічні умови розглядаються як вкрай важлива та необхідна складова педагогічного дослідження. У процесі з'ясування сутності даного поняття нами було виявлено багато спільних рис та ознак, які більшість з дослідників характеризують як: комплекс спеціально спроектованих генеральних чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини навчально-виховного процесу (А. Литвин); спеціально організовану цілеспрямовану діяльність викладачів та студентів, яка містить відповідну сукупність засобів педагогічного впливу (Р. Добровольська); обставини, що сприяють (або протидіють) дії педагогічних закономірностей (А. Зайцева) тощо.

У дослідженнях українських вчених у галузі мистецької освіти (Є. Баклаженко, О. Гаврилюк, Р. Добровольська, А. Зайцева, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, М. Ткач, О. Щолокова та ін.) практично повсюдно розглядається проблема обґрунтування певних педагогічних умов, системне та комплексне застосування яких має позитивно впливати на перебіг досліджуваного педагогічного явища. Між тим, на наш погляд, потребує виокремлення проблема обґрунтування спеціальних педагогічних умов формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності, що й зумовили вибір теми даної статті.

Мета статті – розкрити зміст та сутність поняття «педагогічні умови» у науково-педагогічному дискурсі, схарактеризувати ключові ознаки зазначеного педагогічного явища, обґрунтувати доцільність та значущість висунутих педагогічних умов у контексті проблеми дослідження.

Результати

З метою обґрунтування педагогічних умов, які сприяють формуванню готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності, цілком доцільним видається з'ясування сутності поняття «умова» та похідного від нього поняття – «педагогічна умова».

У тлумачному словнику української мови слово «умова» має декілька потрактувань, одне з яких має таке визначення, – як «необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь» [12]. У психологічних джерелах «умова» визначається як сукупність зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на психічний розвиток людини, прискорюючи або, навпаки, його гальмуючи, що позначається на динаміці та результативності такого розвитку [10]. Тобто, за своєю суттю умова виступає як необхідна обставина, яка сприяє виникненню певного явища, його динаміці (позитивній або негативній) та впливає на результат цілеспрямованої діяльності. До умов відносяться як зовнішні, так і внутрішні обставини, тобто те, що залежить від чогось, і без наявності таких обставин потрібне нам явище не може виникнути.

У науково-педагогічному дискурсі педагогічні умови, зазвичай, розглядають як сукупність певних чинників освітнього процесу, комплексне застосування яких має сприяти успішності його перебігу. На думку А. Литвина, «педагогічні умови – комплекс спеціально спроектованих генеральних чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини навчально-виховного процесу й особистісні параметри всіх його учасників. Педагогічні умови забезпечують цілісність навчання та виховання в інформаційно-

освітньому середовищі закладу освіти відповідно до вимог суспільства та запитів ринку праці, сприяють всебічному гармонійному розвитку особистості та створюють сприятливі можливості для виявлення її задатків, урахування потреб і формування загальнолюдських і професійно важливих якостей, базових кваліфікацій, ключових, загальних і професійних компетентностей» [6, с. 33].

Р. Добровольська розглядає педагогічні умови як спеціально організовану цілеспрямовану діяльність викладачів та студентів, яка містить відповідну сукупність засобів педагогічного впливу, які спрямовані на розвиток особистісних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва й виступають внутрішнім ресурсом створення музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти [2, с. 123].

У дослідженні А. Зайцевої доведено, що художньо-комунікативна культурна майбутнього вчителя музичного мистецтва формується під постійним впливом педагогічних умов, серед яких авторка виокремлює такі: активізація здатності студентів до прояву конгруентної поведінки у процесі взаємодії з учнем; забезпечення суб'єктності педагога і студента у спільній культуротворчій діяльності; впровадження ситуацій «співпереживання-осмислення» художньо-комунікативних дій «тут і тепер»; спрямування навчально-виховного процесу на встановлення духовно-творчого контакту між педагогом і студентом у процесі художньої комунікації; стимулювання комунікативної гнучкості студента у конструюванні художньо-комунікативних тактик [3, с. 172].

У контексті нашої проблеми нам близька позиція О. Гаврилук, яка висуває в своєму дослідженні такі педагогічні умови: формування мотиваційної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності; оволодіння студентами професійно-творчими вміннями та навичками шляхом залучення до активної творчої діяльності; спрямування студентів до здійснення самостійних художньо-творчих проектів [1, с. 9 – 10].

На підставі наведених теоретичних міркувань вчених щодо окресленої проблеми, ми визначаємо *педагогічні умови* як особливості організації освітнього процесу у закладі вищої мистецької освіти, сукупність зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на музично-творчий та професійний розвиток особистості, які забезпечують продуктивність та ефективність перебігу процесу формування готовності студентів до творчої музично-виконавської діяльності. Педагогічні умови як складові цілісного освітнього процесу повинні мати системний характер, узгоджуватися із усталеними педагогічними закономірностями та принципами й містити сукупність засобів педагогічного впливу на студентів факультетів мистецтв у контексті їхньої готовності до творчої музично-виконавської діяльності.

З урахуванням цієї позиції ми висуваємо такі педагогічні умови: активізація здатності студентів до творчої діалогічної взаємодії у процесі ціннісного осмислення музично-виконавської діяльності; оволодіння студентами інтегрованою системою мистецьких знань із застосуванням мультимедійних засобів навчання; створення сприятливого художньо-творчого середовища для активізації саморозвитку особистості та її самореалізації в музично-виконавській творчості. Розглянемо більш конкретно сутність та специфіку кожної із запропонованих нами педагогічних умов у контексті порушеної проблеми.

Перша педагогічна умова – це *активізація здатності студентів до творчої діалогічної взаємодії у процесі ціннісного осмислення музично-виконавської діяльності*. При обґрунтуванні даної педагогічної умови необхідним видається з'ясування сутності феномену «взаємодія» як ключового інтегруючого чинника, який безпосередньо або опосередковано здійснює вплив об'єкта на суб'єкт, спряючи виникненню причинно-наслідкових зв'язків.

У психолого-педагогічних дослідженнях *взаємодія* розглядається як певна дія, як «процес впливу різних суб'єктів один на одного, їхній взаємозв'язок, взаємозумовленість, взаємний обмін та ін.» [9, с. 31]. Як відомо дія – це основний елемент у структурі людської діяльності. Вона є вольовим актом людської поведінки, який спрямований на досягнення певної мети. Під час взаємодії між людьми формуються міжособистісні відносини, оскільки взаємодія, як особливий тип зв'язку між людьми, не є можливою без обміну інформацією. Це сприяє виникненню певних взаємин (стосунків), які «ґрунтуються на певних спонуках (інтерес до іншої людини, необхідність взаємодії та співробітництва, потреба в спілкуванні та ін.) і передбачають якусь поведінку (мовлення, дії, міміка, жести), *емоції і почуття* (задоволеність спілкуванням, симпатія чи антипатія, взаємний потяг, індивідуальний і груповий настрій), *пізнання* (сприйняття іншого, мислення, уявлення), *волю* (витримка при відсутності взаєморозуміння, володіння собою, коли є конфлікт, надання допомоги у важкій ситуації) [9, с. 31].

У педагогіці мистецтва проблему взаємодії розглядають як психолого-педагогічний аспект дослідження взаємних стосунків, які виникають між викладачем, студентами та музичним мистецтвом у процесі мистецького спілкування (А. Зайцева, Н. Гуральник, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, М. Ткач, В. Федоришин, О. Щолокова та ін.).

На думку А. Зайцевої, суб'єктами педагогічної взаємодії виступають викладач і студенти, тому проблема їхньої психологічної сумісності в сфері художньої комунікації полягає в тому, щоб кожен з них зміг зберегти власну індивідуальність «як головну цінність в мистецтві, і при цьому створити «єдиний організм» взаємодії унікальних особистостей, що призводить до взаємного збагачення викладача і студента» [3, с. 177].

Погоджуємося з думкою А. Козир та В. Федоришина, що з урахуванням специфіки «музично-педагогічної діяльності, процес педагогічної взаємодії є таким, котрий у певній мірі відповідає природі художньо-музичного мистецтва. Ефективна педагогічна взаємодія забезпечує досягнення у музично-творчій діяльності високих результатів» [4, с. 92]. З цієї позиції дослідники стверджують, що акмеологічна орієнтація фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей потребує щільної взаємодії з творчими видами роботи. Це актуалізує проблему *творчої взаємодії* викладача та студентів, яка «виступає основним інформаційним джерелом пізнання творчого підходу до професійної підготовки майбутнього вчителя музики та багато в чому пояснює її специфіку» [4, с. 95].

Підтримуємо думку О. Олексюк та М. Ткач, що ціннісно-смысловий аспект творчої взаємодії особливо яскраво проявляється в парадигмі діалогу, відповідно якої музичний розвиток особистості здійснюється в діалозі її власної свідомості, і зовнішніх щодо неї свідомостей, закарбованих в безсмертних творіннях музичної культури. Як стверджують дослідниці, діалогічна стратегія розуміння студентами авторського світу та світу музичних цінностей виходить, в першу чергу, з настанови щодо необхідності

співпереживання, творчого єднання, що «служує основою для створення свого виконавського світу» [8, с. 40].

Узагальнюючи наведені вище теоретичні положення можна зробити висновок, що творча взаємодія між суб'єктами мистецького спілкування (викладачем і студентами) і світом музичних цінностей підтверджує значущість висунутої нами першої педагогічної умови. Адже активізація здатності студентів до творчої діалогічної взаємодії у процесі ціннісного осмислення музично-виконавської діяльності сприятиме формуванню світоглядної позиції майбутнього вчителя музичного мистецтва щодо світу музичних цінностей, що скеровуватиме його до пошуку нестандартних рішень у процесі генерування нових виконавських ідей у сфері музичного виконавства. Реалізація цієї педагогічної умови забезпечує ціннісний аспект мистецького спілкування між викладачем, студентами, композитором і музичним твором, в результаті якого відбувається обмін цінностями на високому рівні виконавської майстерності.

Друга педагогічна умова – *оволодіння студентами інтегрованою системою мистецьких знань із застосуванням мультимедійних засобів навчання.*

Поняття «інтеграція» (від лат. *integration* – відновлення, заповнення) пов'язують з процесами взаємодії, взаємозв'язку, взаємопроникненням та об'єднанням окремих диференційованих частин і функцій системи в єдине ціле. Як педагогічна категорія, «інтеграція» є мірою цілісності та впорядкованості в освіті й корелюється з такими важливими педагогічними категоріями як «синтез», «система», «комплекс» тощо.

З-поміж багатьох тлумачень інтеграції в освіті, на думку С. Клепко, найбільш актуальним є розуміння «інтеграції як форми організації знання з метою його ущільнення, компресії. Ущільнення знань – це процес реконструкції певного фрагменту знань, засвоєння якого в реконструйованому вигляді потребує менше часу, проте надає особистості еквівалентні загальнотеоретичні й технологічні уміння» [5, с. 22]. Для експлікації інтегративних процесів в освіті дослідник обґрунтовує ідею *інтегративної освіти*, яка «породжується синтезом різних орієнтованих освіт і надає можливість індивіду перебувати одночасно в різних іпостасях» [5, с. 31].

У сучасній мистецькій освіті інтегральна методологія або гуманітарна «інтегрологія» (термін І. Козловської) уможливорює пошуки інтегрованих знань, які характеризуються системністю, узагальненістю, міждисциплінарністю, поліхудожнім контекстом тощо. Завдяки переважанню сучасних інтегративних тенденцій методологічний інструментарій педагогіки мистецтва значно збагатився й уможливив появу інноваційних педагогічних концепцій та технологій: «поліцентрична інтеграція художніх знань» (Л. Масол); принципи та технології мистецької інтеграції (Л. Лимаренко, О. Рудницька, О. Просюк, О. Щолокова); міждисциплінарна інтеграція знань у проєкції педагогіки мистецтва (Л. Василевська-Скупа, О. Олексюк, Г. Падалка, В. Тушева, М. Ткач) тощо. Так, на думку Л. Масол, «феномен інтегративної освіти, як механізм особистісної самоорганізації хаосу знань, належить до інноваційного поля розуміння і тлумачення сенсу мистецько-культурологічної освіти. Мистецька освіта, що інтегрує різноманітні художні знання, уявлення, цінності, має допомогти учневі «організувати цей хаос у собі» [7, с. 242].

Наведені теоретичні міркування засвідчили, що на сучасному етапі розвитку наукового знання все більше толеруються інтегративні тенденції у змісті вищої мистецької освіти для виявлення творчої сутності музично-виконавської діяльності, яка

є інтегративною за своєю природою. При цьому важливо наголосити, що теоретичний рівень інтеграції знань як підґрунтя нового педагогічного мислення має доповнюватися технологічними рішеннями щодо впровадження інноваційних методів навчання, зокрема, мультимедійних, у змісті музично-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв.

У довідкових джерелах термін «*мультимедіа*» (з лат. *Multum + Medium*) тлумачиться як поєднання та комбінація різних форм подання інформації (текстової, звукової, графічної, відео, анімації та ін.) на одному носіїві. Різноманітні інформаційні компоненти, які керуються спеціальними комп'ютерними програмами, називаються мультимедіа-системою. Перевага мультимедіа-систем виявляється в тому, що вони мають унікальну можливість надавати величезну кількість інформації в максимально зручній і доступній для сприйняття формі. Завдяки таким перевагам мультимедіа знаходять все більш широке застосування в різних сферах людської діяльності, зокрема – в освіті, науці, мистецтві, професійному навчанні тощо.

У зв'язку з появою мультимедіа впродовж останніх десятиліть теорія навчання у зарубіжному науковому дискурсі суттєво збагатилася новими напрямками досліджень: теорія *когнітивного навантаження* – *Cognitive Load Theory*: G. Cooper [13]; J. Plass, R. Moreno, R. Brünken [14]; J. Sweller [15] та ін.; *когнітивна теорія мультимедійного навчання* (Р. Мейєр, А. Пайвіо) та ін. У результаті отриманих емпіричних даних своїх досліджень учені переконалися в ефективності мультимедійного навчання на противагу мономедійному, оскільки учні (студенти) продемонстрували кращий рівень засвоєних ними знань в процесі мультимедійного (багатомодульного) навчання.

Сучасні мультимедіа створюють «трансактивний» освітній простір, в якому студенти стають активними учасниками освітнього процесу, самостійно обираючи саме той художній матеріал, який їх більше зацікавив. Евристичний потенціал мультимедійних засобів навчання (мультимедійні презентації; медіа-екскурсії; мультимедійні практикуми; відео-консультації; мультимедійні електронні, зокрема, музичні видання тощо) виявляється в інтеграції різноманітних форм цифрової презентації творчого матеріалу у процесі музично-виконавської діяльності з включенням аудіовізуальних, звукових та інтерактивних елементів, що підтверджує інтеграцію технологічних і мистецьких підходів до навчання. Специфіка мультимедійного контенту в змісті музично-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв полягає в його поліфункціональності: з однієї сторони, він виконує художньо-естетичну функцію, створюючи візуально-звуковий художній образ, з іншої, – забезпечує мистецьку взаємодію на рівні композитор – музичний твір – музикант-виконавець – слухач. Це сприяє індивідуалізації мистецького навчання, робить його гнучким та персоналізованим з урахуванням творчих здібностей, соціальних потреб та культурних відмінностей студентської молоді.

У підсумку зазначимо, що упровадження якісного мультимедійного контенту для оволодіння студентами інтегрованою системою мистецьких знань позитивно впливає на процес формування їх готовності до творчої музично-виконавської діяльності, що підтверджує доцільність висунутої нами другої педагогічної умови.

Третя педагогічна умова – це створення сприятливого художньо-творчого середовища для активізації саморозвитку особистості та її самореалізації в музично-виконавській творчості. Саморозвиток особистості у різних його формах

(самовдосконалення, самовиховання, самозростання, самотворення, самоосвіта тощо) є важливою психолого-педагогічною категорією, яка визначає особливості становлення студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності у вищому закладі освіти.

На думку багатьох вчених (Ф. Моргун, О. Сергеєнкова, В. Татенко, Т. Титаренко та ін.), саморозвиток як провідний механізм суб'єктності студента є вищим проявом суб'єктної активності особистості. З цих позицій підтримуємо думку О. Сергеєнкової, що в змісті фахового навчання «саморозвиток постає як чинник і механізм його особистісно-професійного становлення, платформою для перетворення навчально-професійної діяльності у предмет практичного реформування власного сьогодення та творення майбутнього» [11, с. 257]. Учена переконана, що саморозвиток як усвідомлений процес самовдосконалення, самоствердження, самоактуалізації студента все більше відіграє провідну роль в його професійному зростанні. Реалії сьогодення потребують створення сприятливого середовища для активізації саморозвитку особистості, потребуючи зміни й самої ролі викладача, який «обирає позицію фасилітації щодо особистісно-професійного становлення студента», при цьому має не тільки «задавати вектор і зміст професійного становлення студента, а й мотивувати, стимулювати його саморозвиток» [11, с. 257].

Отже, активізація саморозвитку студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності у вищій школі потребує системних змін, пов'язаних із зміною ролі викладача, запровадженням педагогічної фасилітації в освітньому процесі, широким використанням психолого-педагогічних технологій, спрямованих на розвиток мотивації, суб'єктності студентів тощо.

З урахуванням викладених положень зазначимо, що активізація саморозвитку студента-музиканта як суб'єкта в процесі музично-виконавської діяльності безпосередньо пов'язана з процесами його творчої самореалізації в музично-виконавській творчості. Адже самореалізація, як зазначено в довідкових джерелах, – це «реалізація свого творчого, людського потенціалу; вища точка існування, просвітління» [9, с. 163].

Нам близька авторська концепція дослідниць О. Олексюк та М. Ткач, згідно якої творча самореалізація студентів-музикантів відбувається в інтерпретаційному процесі, оскільки музичне виконавство поєднує в собі як виконавство, так і інтерпретацію. Це передбачає врахування декількох позицій. *Перша позиція* – творча самореалізація студента в інтерпретаційному процесі передбачає розвиненість його духовно-почуттєвої сфери, що проявляється в позитивній багатосхаровості образів, які постають перед особистістю музиканта в процесі інтерпретації музичних творів. *Друга позиція* – в інтерпретаційному процесі задіяна система нормативно-регулятивних механізмів музиканта (музично-естетичний тезаурус, естетичні смаки, ціннісні орієнтації, світоглядна настанова), які спрямовують його творчу активність на реалізацію своїх духовних та творчих сил. *Третя позиція* – творча реалізація музиканта в інтерпретаційному процесі охоплює низку форм художнього вчинку: естетичний аналіз, виконавська імпровізація та концертне виконавство. Із зазначених форм саме імпровізація як вільний прояв суб'єктності виконавця через об'єктивну сутність авторського задуму, на думку дослідниць, є тією формою художнього вчинку, в якій на основі симультанних уявлень актуалізується «духовний потенціал особистості» музиканта-виконавця [8, с. 85 – 88].

Відомо, що розвиток та саморозвиток майбутнього музиканта-виконавця відбувається через його активну музично-виконавську діяльність, яка виявляє високий ступінь креативності, творчості й самостійності та потребує створення сприятливого художньо-творчого середовища як системи впливів на формування особистості. За визначенням Л. Масол, «освітнє середовище – це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціально-педагогічному і просторово-семантичному оточенні» [7, с. 266]. Оскільки середовище може емоційним чином впливати на перебіг освітнього процесу, тому важливість створення сприятливого середовища мистецької освіти обґрунтовується в працях вчених у мистецькій галузі: «естетизація освітнього середовища» (Л. Масол), «культурно-освітнє середовище» (О. Реброва), «культурно-естетичне середовище» (Г. Сотська), «художньо-творче середовище» (О. Шевцова), та ін.

Спираючись на концепцію Л. Масол [7], ми розглядаємо художньо-творче середовище вищої мистецької освіти як систему художньо-естетичних та педагогічно-творчих впливів на музично-виконавський розвиток студента шляхом організації певних мистецько-виховних та педагогічних заходів (майстер-класи з відомими виконавцями; організація концертів-звітів студентів; створення спільних творчих проєктів викладачів і студентів; відвідування музеїв, виставок, театрів тощо), які якісно змінюють параметри освітнього процесу й взаємодіють з навколишнім соціокультурним простором. Відтак створення сприятливого художньо-творчого середовища для активізації саморозвитку особистості та її самореалізації в музично-виконавській творчості є важливою педагогічною умовою, що має ефективно впливати на формування готовності студентів до творчої музично-виконавської діяльності.

Висновки

У підсумку зазначимо, що в нових соціально-економічних умовах сьогодення все гостріше постають питання підготовки конкурентоспроможних фахівців мистецької освіти з високим ступенем готовності до творчої музично-виконавської діяльності. Для реалізації амбітних завдань вкрай важливим є обґрунтування певних педагогічних умов у змісті вищої мистецької освіти, які створюють сприятливе художньо-творче освітнє середовище для формування досліджуваного феномена. З цією метою в роботі на підставі теоретичного аналізу сутності поняття «педагогічні умови» як складових цілісного освітнього процесу, що мають системний характер й містять сукупність засобів педагогічного впливу на розвиток особистості, було запропоновано й обґрунтовано спеціальні педагогічні умови, комплексне застосування яких має сприяти успішності формуванню в студентів мистецьких спеціальностей готовності до творчої музично-виконавської діяльності.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в проєктуванні моделі формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності з урахуванням висунутих нами педагогічних умов, що й буде розглянуто в наших наступних роботах.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк О. А. Формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності : автореф. дис. ... канд пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. 20 с.
2. Добровольська Р. О. Поетапне впровадження в освітній процес технології музично-педагогічного проектування як педагогічна умова формування готовності майбутнього музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. Вінниця, 2020. Вип. 63. С. 64 – 70.
3. Зайцева А. В. Художньо-комунікативна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва : теорія, методологія, методичні аспекти : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 255 с.
4. Козир А., Федоришин В. Вступ до акмеології мистецької освіти : навч.-метод. посіб. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 263 с.
5. Клепко С. Ф. Інтеграція й поліформізм знання у вищій освіті. Ч. III. *Філософія освіти* 3 (5). 2006. С. 22 – 33. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13029/Klepko.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (режим доступу 28.02.2024).
6. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» : практ. посібник. 3-е вид., доп. Львів : ЛДУБЖД, 2022. 90 с.
7. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. Київ: Промінь, 2006. 432 с.
8. Олекюк О. М., Ткач М. М. Музично-педагогічний процес у вищій школі. Київ : Знання України, 2009. 123 с.
9. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. Київ : Каравела, 2012. 328 с.
10. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів / під кер. В. Б. Шапаря. Харків : Прапор, 2009. 672 с.
11. Сергєєнкова О. П. Саморозвиток як механізм професійного становлення студента. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві : Матеріали II Міжн. наук.-практ. конф., м. Харків, 26-27 берез. 2021 р. Харків : Друкарня Мадрид, 2021. С. 256 – 258.
12. Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnuk.ua/>
13. Cooper, G. (1990). Cognitive load theory as an aid for instructional design. *Australasian Journal of Educational Technology*. 6 (2): 108 – 113. URL: <https://doi.org/10.14742/ajet.2322>
14. Plass, J.L.; Moreno, R.; Brünken, R. (2010). *Cognitive Load Theory*. New York: Cambridge University Press. ISBN 9780521677585
15. Sweller, J. (1994). Cognitive Load Theory, learning difficulty, and instructional design. *Learning and Instruction*. 4 (4): 295 – 312. URL: [https://doi.org/10.1016/0959-4752\(94\)90003-5](https://doi.org/10.1016/0959-4752(94)90003-5)